

Fyra personer om telefoni för döva och dess utveckling

Motorstopp – hur kan man ringa då?

INNAN TEXTTELEFONEN KOM

Döva personer har funnits sedan urminnes tider. De var precis som alla andra, men det var ett problem: kommunikation på distans.

Alexander Graham Bell, telefonens uppfinnare, var dövlarare. Han var intresserad av att hjälpa hörselskadade

och döva människor. Han uppfann något som skulle kunna betecknas som ett tidigt hörsel hjälpmedel. Det utvecklades sedan till att han tog patent på den första telefonen 1876.

Telefonen blev en succé och spreds över hela världen. Men fast intentionerna var goda, så hamnade döva och hörselskadade ändå utanför. Det skulle dröja tills 1970-talet innan texttelefonen kom. Innan dess fick döva personer be hörande anhöriga om hjälp att kommunicera. Det var sällan perfekt.

Men hur skulle det gå för alla DODA (Deaf of deaf adults; döva barn till döva föräldrar)? Många döva personer som hade döva föräldrar själva känner till problemet.

DT har intervjuat en person som vet hur det var på den tiden.

Hans Sjöberg, Skellefteå, har döva föräldrar och även döva syskon.

Innan texttelefonen kom, så kommunicerade han genom att skriva brev eller be någon hörande ringa. Eller helt enkelt åkte till olika platser. Det var jobbigt, tyckte han. Det var skönt när texttelefonen kom och senare tekniker. Nu använder han ett flertal olika kommunikationssätt:

– Jag använder sms, videosamtal och bildtelefon. Då behöver man inte vara beroende av någon annan och blir självständig, samt för min egen säkerhet.

Han berättade om ett frustrerande minne då han var tvungen att klara sig själv innan mobilen kom.

– Jag minns en gång när jag körde trike (trehjulig motorcykel, reds anm) och motorn gick sönder på E4:an. Då fick jag gå till en gård och bad hen på gården att ringa en kompis för att be om en släpvagn för att hämta triken och mig.

När man befann sig på olika platser och ville skicka ett meddelande, så var det ett vanligt tillvägagångssätt bland alla DODA.

– Jag skickade ett brev eller bad nån ringa till släktingar (som också bodde i Öjebyn där han växte upp) som sedan fick åka och meddela mina föräldrar.

TEXT: MICHAEL LUNDGREN

”Det blev dyra telefonräkningar”

NÄR TEXTTELEFONEN KOM

I september 1977 tillsattes den så kallade Texttelefongruppen, bestående av bland annat SDR:s dåvarande ordförande Bengt-Olof Mattsson som expert. Man räknade med att den första texttelefonen skulle nå de första döva 1979 och första halvåret 1980.

Man beräknade behovet till 3000 texttelefoner.

Den 1 juni 1979 biföll riksdagen regeringens förslag om texttelefoner för ”vissa kommunikationshandikappade”. Förslaget innebar ordination av bidragsberättigade hjälpmedel från och med 1 juli 1979. Televerket fick ett särskilt statsbidrag för denna verksamhet. Själva texttelefonutrustningen tillverkades av Teli, som var Televerkets industridivision.

Men det går förstås inte att lansera en helt ny produkt utan tester. Det är här Inga-Britt Andersson, Glanshammar, kommer in i bilden.

Därför tog DT kontakt med henne. Hon, som hade en hel del att berätta, var en av de personer som deltog i en försöksverksamhet under 1970-talets andra halva. Hon berättade att det inledningsvis var gratis och att man ringde mycket till varandra.

Hon fick en katalog med flera olika telefonnummer som hon kunde ringa.

– Det var spännande och roligt att kunna kontakta vänner och att skriva hela tiden! Med tiden avtog det, berättar hon.

Som sagt var det gratis i början, men så kom de första telefonräkningarna och det blev en chock när de var på 700-800 kronor. Då minskade hon på texttelefonerandet.

Att föra texttelefonsamtal på skriven svenska var inga problem, eftersom svenskan är hennes andra språk.

– Ja, jag är ganska bra på svenska, så det var inga problem.

På frågan om hon fortfarande använder texttelefon i datorn eller i mobilen eller om det är bildtelefon/videosamtal i mobilen som gäller i dag, svarar hon:

– Ja, nu sitter jag här vid min bildtelefon och det är utmärkt storlek på skärmen. Men ibland brukar jag sitta med min mobil och den har en liten skärm, så det blir lite jobbigare. Men bekvämt att ha med den överallt som när jag är i stan eller åker bil. Men när det ringer i mobilen, så svarar jag och hälsar att jag ringer tillbaka när jag kommer hem. Teknikutvecklingen är otroligt! avslutar hon.

TEXT: MICHAEL LUNDGREN

”Onekligen skönt att kunna se varandra”

FOTO: OMNITOR

NÄR BILDTELEFONEN KOM

Bildtelefonen har en mycket intressant historia. LM Ericsson och Televerket inledde tester som pågick mellan 1972 och 1974. Men det var för dyrt för privatpersoner och överföringarna var analoga och mycket långsamma. Samtidigt blev

bildtelefonen känd för allmänheten genom barnprogrammet Från A till Ö, där huvudpersonen Hedvig brukade ringa upp sin syster.

Men det var först på 1990-talet som bildtelefoni för teckenspråkiga kom i gång på allvar när Gunnar Hellström grundade Omnitor. I samband med att bredband, det vill säga tekniken för överföring av data i hög hastighet, växte i början av 2000-talet, så utvecklade Omnitor bildtelefonssystemet Allan eC. Resten är historia.

DT har intervjuat Örebrobon Addiswa Stenström, liksom många andra döva, var glada över att få en bildtelefon. Det var fantastiskt att få en ny teknisk lösning som underlättar kommunikation för döva.

I början var hon med i ett projekt som Sprida i Örebro drev

och ett fåtal döva hade en bildtelefon hemma. Efter projektets slut blev bildtelefonen mer etablerad.

– Då kunde jag ringa till flera och ha samtal på svenskt teckenspråk. Det var onekligen skönt att kunna se varandra. Jag kände mig dock bekväm med att skriva på texttelefonen, på den tiden använde jag den till att kontakta sjukvården, myndigheterna och liknande.

Men bildkvaliteten på bildtelefonen var inte lika utmärkt som i dag. Men det fungerade ok. Det kunde dock hända lite lustiga saker med bildtelefonen som att:

– Det hände att personen som jag ringde till, inte hade någon aning om att kameran var på och det var underhållande att se vad hen gjorde, säger hon leende.

Hur använder du bildtelefonen i dag?

– Jag har ingen fysisk bildtelefon, utan jag använder mobilen och i den finns allt! Jag ringer till familj och vänner via videosamtal. Men jag brukar ringa Bildtelefoni.net via webbappen på datorn när det är viktiga samtal. Tidigare var det texttelefonen som gällde, men i dag ringer jag hellre sådana samtal via bildtelefon, avslutar hon.

TEXT: MICHAEL LUNDGREN & SARAH REMGREN

”Alla blev lyriska när Nec e616 kom”

VIDEOSAMTAL I MOBILEN

2004 var ett speciellt år för då lanserades mobilen Nec e616 och förändrade många dövas liv. Det var en lång kö utanför mobiloperatören 3:s butik på Kungsgatan i Örebro. Vad som var banbrytande med mobilen var att man till en fast kostnad kunde ringa videosamtal hur ofta man ville i 3:s mobilnät.

Karine Arushanyan Khoshchin, Kumla, bodde i Örebro när det begav sig. Då gick hon första året på Risbergsgymnasiet. Hon minns Nec e616 mycket väl. En helt ny värld öppnade sig för henne och hennes vänner. Nu kunde de inte bara skicka sms utan också ringa videosamtal var de än befann sig.

– Jag hade köpt en ny mobil innan Nec e616 släpptes. Alla blev lyriska över den. Jag var så förtvivlad och bestämde mig att försöka stå ut med mobilen som jag precis köpt, berättar hon.

Nec e616 var dock för bra för att inte ha. Så hon gav upp efter några månader och köpte ett exemplar av mobilen. Hon slapp dock köa till 3:s butik.

– Jag bara gled in och köpte en till mig. Jag var lycklig över att döva kunde ringa varandra på vårt språk. På stan var det döva som

tecknade med sina Nec e616 och hörande råstirrade på oss. Men jag brydde mig inte.

Hon brukade ringa videosamtal med sina vänner på kvällarna. En annan fördel med mobilen var när man behövde en vägbeskrivning. Då kunde man förklara, peka och visa hur omgivningen såg ut med hjälp av mobilen.

Om bildkvaliteten säger hon:

– På den tiden tyckte nog alla att det var bra bildkvalitet. Det var ju den första mobilen med videosamtalsfunktion, som fick stort genomslag. I dag vet vi att det var mycket sämre bildkvalitet – bilden var så ”pixlig” och ryckig. Dagens mobilkameror är så mycket bättre.

Vad var bra och dåligt med Nec e616?

– Det var lätt att ställa mobilen på en yta, anpassa kameravinkeln och teckna med båda händerna. Det dåliga med den var batteriet, jag hade alltid extra batteri med mig. Vett och etikett vid videosamtal har också förändrats. I dag tänker vi mera på ljus och var vi står för att få bra bild. 2004 hade vi ibland videosamtal där det var svårt att se varandra på grund av grodperspektivet, och vissa svarade till och med när de satt på toaletten!

TEXT: SARAH REMGREN

